

Koululainen juhlii tasavuotiaan tänä vuonna, mutta kun tutkimme asiaa tarkemmin, aihetta perinteiseen synttärjuhlaan olisikin enemmän vasta ensi vuonna.

TEKSTI LIINA PUTKONEN

MYSTISET SYNTTÄRIT

Joka sorkka bai-bai-bailaa! Näin julistaa Koululaisen kansi elokuussa 1995. Silloin juhliittiin Koululaisen 50-vuotispäiviä. Juhlavuoden kunniaksi lehden muun muassa haastateltiin Koululaisen entistä päätoimittajaa **Raili Malmbergia**, joka kertoi, millaista elämä Suomessa sotien jälkeen oli.

"Monet perheet joutuivat rakentamaan kotinsa uudelleen pommitusten jäljiltä. Myös Karjalasta tulleiden siirtolaisperheiden piti löytää itselleen uudet kodit vierasta ympäristöstä.

Monista asioista oli kova pula. Ruokatavarat olivat vielä kortilla eli kaupasta sai ostaa tavaraa pieninä annoksina.

Perheillä oli vähän rahaa käytössään. Niinpä lapsilla ei ollut omaa rahaa. Siitä ei tosin ollut haittaa, koska kauppoissa ei ollut mitään ostettavaa.

Karkkia ei ollut saatavilla. Ulkomaiset hedelmät, makeiset, jäätelö,

leivonnaiset ja oikealla sokerilla makeutetut mehut olivat lapsille tuntemattomia herkkuja."

Aika erilaista elämää, kun vertaakaan nykyiseen. Silti nämä lapset pitivät kädessään Koululaista niin kuin sinäkin tällä hetkellä. Jotain yhteistäkin siis on.

Koululaisen aivan ensimmäisen päätoimittaja **Hellin Tynell** pääsi lehden haastatteluun sen 30-vuotisjuhlanumerossa. Hellin kertoi samaa kuin Raili; 40-luvulla elämä oli köyhää ja monesta asiasta oli pula. Oma lehti oli siihen aikaa jotain melko ihmeellistä ja erikoista.

Hellin kertoi haastattelussaan kauniin muiston aivan ensimmäisen Koululaisen ilmestymisestä. Myös opettajana työskentelevä päätoimittaja oli jakanut uutta lehteä omille oppilailleen ja eräs poika oli lehteä vähän vilkaistuaan piilottanut sen puseron sisään.

Hellin oli pettynyt ja arvellut, ettei poika pitänyt lehdestä ja pani sen siksi heti pulpetistaan pois.

Mutta poikapa yllätti sanomalla: "Minun isäni tapaa lukea lehteänsä illalla sängyssä selällensä. Kun nyt minullakin vihdoin on ihan oma lehti, aion tehdä samoin!"

Näin Hellin kertoi vuoden 1965 lehdessä. Ei kun hetkinen... siis vuoden 1964 lehdessä. 30-vuotisjuhla vietettiin jo tuolloin. Mitä ihmettä? Miten lehti voi täyttää 50 vuotta 1995, mutta 30 vuotta 1964?

Presidenttikin juhli Koululaisen ikää

Sukellan Koululaisen arkistoon ja löydän lehden, jossa juhlietaan 60-vuotispäiviä varsin arvokkaassa seurassa. Koululainen pääsi vierailemaan tuolloin tasavallan presidentinä toimineen **Tarja Halosen** luona kesäasunnolle Kultarantaan. Vierailun aikana juotiin mansikkamehua ja paljastui, että Tarja Halonen on suuri Harry Potter -fani. Hän kertoi juuri lukeneensa vasta suomeksi ilmestynyttä *Harry Potter ja Feeniksin kiltaa* kolmeen asti yöllä. Vuosi oli 2004 eli laskentatapa oli sama kuin 30-vuotisjuhlalehdellä.

Pengon vanhoja lehtiä ja löydän vuoden 1964 lehdistä viittauksia Koululaisen 20-vuotiseen taipaleeseen. Vaikkei lehdissä juhlittu sen kummemmin, kisapalkintoina oli aina 20 kappaletta jotain, kyniä tai kirjoja. 70-vuotisjuhlalehti löytyy vuodelta 2014 ja 75-vuotisjuhlalehti vuodelta 2019.

Onko nyt lehtien perusteella ajateltava, että 50-vuotisjuhlalat menivät vuodelle pieleen? Aikamoinen kömmähdys, sillä juhlaa vietettiin 1995 suurellisesti ja monella tavalla ympäri Suomen. Koululainen muun muassa järjesti oikean synttärikiertueen Suomen suurimpiin kaupunkeihin. Esiintyjänä juhlaladiskossa oli silloin varsin suosittu Taikapeili.

Kansalliskirjastosta löytyi totuus

Jotta voin olla aivan varma Koululaisen syntymäpäivästä, tarvitsen käsiini lehden aivan ensimmäisen numeron. Sitä ei kuitenkaan löydy meidän omista arkistoistamme, sillä osa vuosikirjoista ovat vali-

tettavasti kadonneet. Onneksi on olemassa Kansalliskirjasto. Se on Helsingin suurlinnan vieressä oleva arvokas rakennus, josta löytyy lähes kaikki Suomessa painetut kirjat, lehdet ja muut painotuotteet vuosikymmenten ajoilta.

Kansalliskirjastosta löytyy myös historian ensimmäinen Koululainen. Se on paljon pienempi ja vaatimattomampi kuin nykyinen lehti.

Kuvat ovat piirroksia ja sivujakin on aika vähän. Yksi asia on kuitenkin sama kuin nykyäänkin, lehden toivotaan tuovan iloa ja tekemistä koululaisille. Aivan ensimmäisessä pääkirjoituksessa jo sanotaan:

"Myös sinun kirjoituksesi, nuori lukija, ovat erittäin tervetulleita".

Entä se vuosiluku. Mikä on Koululaisen oikea syntymäaika?

Aivan ensimmäinen lehti ilmestyi Suomen kansakoulun-

opettajainliiton julkaisemana syksyllä 1945. Tämä tarkoittaa, että 50-vuotisjuhlanumero oli oikeassa ja muut juhlalehdet vuodelta väärässä.

Aika hassua, kun ajattelee, että Koululaista ovat tehneet alunperin opettajat. Tällainen kömmähdys olisi ollut open moka -sivun parhaimmistoa, vai mitä?

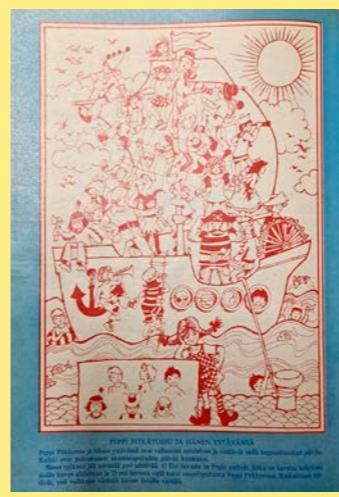
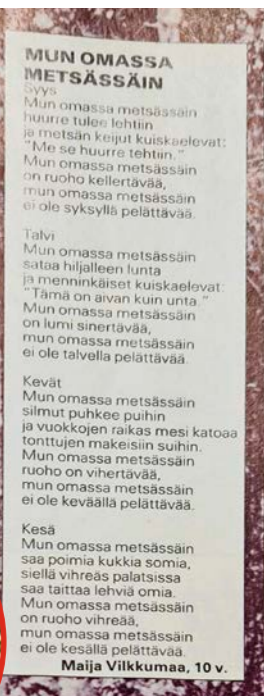
Kun vanhoja lehtiä tutkii tarkemmin, syy vaihtuviin vuosiin löytyy, eikä se ole itse asiassa mikään moka, vaan laskentatapa. Näitä parillisille vuosille sijoitettuja synttäreitä eli 30-, 40-, 60-, 70- ja 75-vuotisjuhlia on vietetty ajatellen sitä, mikä oli tuolloin lehden vuosikerta. Se kun on aina vuoden edellä itse syntymäpäivää.

Kun lehti oli nollavuotias, tehtiin jo ensimmäistä vuosikertaa. Kun tehtiin lehden 60. vuosikertaa,

loogisesti haluttiin juhlia myös lehden 60-vuotista taivalta. Tänä vuonna me siis teemme Koululaisen 80. vuosikertaa, mutta itse 80-vuotispäivä, kuten ihmisten maailmassakin lasketaan, on vasta ensi vuonna.

Aika mahtavaa, vai mitä, koska nyt meillä on juhla tiedossa myös ensi vuonna. Tänä vuonna tämä hieno synttärinumero saa juhlistaa Koululaisen 80. vuosikertaa ja ensi vuonna puhalletaan sitten sen 80-vuotisjuhlakynttilät. **K**

Vuonna 1984 Maija Vilkkuman runo julkaistiin ja palkittiin Koululaisessa. Vuonna 2007 hän oli koululaisena laulajana Koululaisen kanssaa.

PEPPI SYNTYI SAMANA VUONNA

Koululainen ilmestyi ensimmäisen kerran syksyllä 1945. Lehden ilmestymisvuosi noudatti kouluvuoden kiertoa eli syksystä keväeseen. Lehden perustajat halusivat lapsille lehden, joka "kasvattaa nuoria lukijoitaan terveeseen elämän iloon. Se opettaa raittisuutta ja muita hyviä elämäntapoja. Se ohjaa urheiluun ja leikkeihin. Siinä on runsaasti askartelutehtäviä." Näin todetaan Kansakoulunopettajan historiikissa.

Koululaisella on myös maailmankuulu synttärkaveri. **Astrid Lindgrenin** Peppi syntyi samana vuonna eli 1945.

Myös varsin tärkeä asia astui voimaan saman vuoden aikana. Lapset saivat tuolloin lain suomen oikeuden omaan etunimeen. Pojalle oli annettava pojan nimi ja tytölle tytön nimi. Aikaisemmin lapsia oli kutsuttu pyhimysten, isovanhempien, sukulaisten kummien tai vanhempien nimillä.

